

FAOL VA PASSIV IMMUNIZATSIYA

No'monova Shaxlo Zamzamjon qizi

Rishton Abu Ali ibn sino nomidagi

Jamoat Salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada immunizatsiyaning asosiy turlari — faol va passiv immunizatsiya tushunchalari, ularning immunologik mexanizmlari hamda o'ziga xos xususiyatlari yoritilgan. Faol immunizatsiya jarayonida organizmning antigenlarga nisbatan mustaqil immun javobi va immun xotira shakllanishi tahlil qilinadi. Passiv immunizatsiyada esa tayyor antitelolar yordamida tezkor, ammo qisqa muddatli himoya hosil bo'lishi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, har ikki immunizatsiya turining afzalliklari va kamchiliklari taqqoslanib, ularning amaliy tibbiyotdagi ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar

immunizatsiya, faol immunizatsiya, passiv immunizatsiya, antigen, antitelo, immun xotira, vaksina

Faol va passiv immunizatsiyaning mexanizmlari

Kirish

Immunizatsiya — organizmni yuqumli kasalliklardan himoya qilishning eng samarali usullaridan biridir. U inson organizmida immunitet hosil qilish orqali kasalliklarning oldini olishga xizmat qiladi. Immunizatsiya ikki asosiy turga bo'linadi: faol va passiv immunizatsiya.

Organizmida barqaror va uzoq muddatli immunitet hosil qiladi

Immun xotira hujayralari shakllanadi

Kasallikning oldini olishda eng samarali usul hisoblanadi

Epidemiyalarning tarqalishini kamaytiradi

Bolalar o'limi va og'ir asoratlar xavfini kamaytiradi

Aholi orasida jamoaviy (kollektiv) immunitet hosil bo'ladi

Arzon, xavfsiz va ilmiy jihatdan isbotlangan usul

Kelajakda kasallik og'ir kechishining oldi olinadi

Passiv immunizatsiyaning foydalari

Darhol himoya ta'siri beradi

Favqulodda holatlarda juda muhim

(masalan: quturish, qoqshol, gepatit B)

Kasallik bilan kontaktdan keyin tezkor profilaktika qiladi

Immuniteti sust bemorlarda samarali

Og'ir asoratlarning oldini oladi

Hayot uchun xavfli holatlarda bemorni saqlab qoladi

Faol immunizatsiya

Faol immunizatsiya organizmga antigen kiritilishi natijasida immun tizimning mustaqil javob berishi orqali amalga oshadi. Bunda organizm antitelo va immun xotira hujayralarini ishlab chiqaradi. Faol immunizatsiya asosan vaksinalar yordamida amalga oshiriladi. Ushbu usul uzoq muddatli himoya ta'minlaydi va jamoaviy immunitet shakllanishida muhim rol o'ynaydi.

Passiv immunizatsiya

Passiv immunizatsiyada tayyor antitelolar organizmga tashqaridan kiritiladi. Bu usul tezkor, ammo qisqa muddatli himoya beradi. Passiv immunizatsiya ko‘pincha favqulodda holatlarda, masalan, qoqshol, quturish yoki zaharlanish holatlarida qo‘llaniladi.

Faol va passiv immunizatsiyani taqqoslash

Faol immunizatsiya sekinroq ta’sir ko‘rsatsa-da, uzoq davom etuvchi immunitet hosil qiladi. Passiv immunizatsiya esa tez ta’sir qiladi, biroq immun xotira hosil bo‘lmaydi. Shu sababli har ikkala usul tibbiyotda o‘z o‘rniga ega.

Xulosa

Faol va passiv immunizatsiya inson salomatligini saqlashda muhim ahamiyatga ega. Ularning mexanizmlarini tushunish kasalliklarning oldini olish va samarali davolash choralarini belgilashda yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

Abbas A.K., Lichtman A.H., Pillai S. Cellular and Molecular Immunology. 9-nashr. Elsevier, 2021.

Janeway C.A., Travers P., Walport M., Shlomchik M. Janeway’s Immunobiology. 9-nashr. Garland Science, 2017.

Roitt I., Brostoff J., Male D. Immunology. 8-nashr. Mosby, 2019.

Murphy K., Weaver C. Janeway’s Immunobiology. 10-nashr. Garland Science, 2022.

Plotkin S.A., Orenstein W.A., Offit P.A. Vaccines. 7-nashr. Elsevier, 2018.

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. Milliy emlash kalendari.

WHO (Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti). Immunization in Practice. WHO Press.